

**Prešovská univerzita v Prešove
Gréckokatolícka teologická fakulta**

Štefan Paločko – Marek Petro

**RELEVANTNÉ ETICKÉ HODNOTY
SO ZAMERANÍM NA VŠESTRANNÝ A TRVALÝ
ROZVOJ SPOLOČNOSTI**

Prešov 2024

ÚVOD

Ľudia spontánne vnímajú, že existujú akési etické zásady. Implicitne sa na nich odvolávajú a očakávajú, že aj ostatní ľudia sú si vedomí toho, že človek má svoje správanie regulovať v súlade s týmito zásadami.

Pri bližšom pohľade na tieto zásady si však možno všimnúť, že odvolávanie sa na etiku sa často používa veľmi nekonkrétne, akoby bolo všeobecne zrejmé, čo sa pod tým myslí. Napriek tomu množstvo nedorozumení, konfliktov a hádok, ktoré sa usilujú riešiť otázku, ktoré správanie je správne a ktoré nie, dosvedčuje, že zrejmá jasnosť v tejto oblasti chýba. Napriek tomu však etické zásady sú akosi spontánne považované za akýsi základ správneho fungovania medziľudských vzťahov v rôznych oblastiach a úrovniach spoločnosti, takže sa tieto zásady implicitne vnímajú ako normy, podľa ktorých možno hodnotiť úroveň rôznych štátnych, kultúrnych ba i náboženských spoločenstiev a systémov vo svete. Je samozrejmé, že spomínané zásady, ak si majú zachovať ambíciu byť spoľahlivým základom pre rozvoj spoločnosti, musia byť jasne zdôvodnené, pomenované, aby následne mohli byť vovedené do praktického života a stať sa základom pre rozvoj všetkých oblastí, ktoré tvoria spoločnosť. V živote sa možno stretnúť z rozličnými, často až hraničnými okolnosťami, ktorých úspešné riešenie vyžaduje práve správne životné postoje. Bez spoľahlivého riešenia takýchto životných problémov jednotlivcov nemožno očakávať pozitívny a úspešný vývoj celej spoločnosti.

V prípade absencie objektívne platných a vedecky obhájiteľných a zdôvodnených etických zásad, ktoré smerujú človeka ku konaniu, ktoré má objektívne platnú etickú hodnotu, nutne nastupujú rôzne ideológie, ktoré sa pokúšajú spoločnosti a tak i jednotlivcom, ktorí ju tvoria, vnútiť zásady správania, ktoré sú však nedokázateľné, všeobecne neobhájiteľné, a tak nemožno zdôvodniť ich všeobecnú záväznosť. Nutne sa tak takáto forma správania dokáže vynucovať výlučne len silou, keďže jej všeobecná záväznosť nemá ukotvenie v objektívnej realite. Výsledkom sú medziľudské konflikty, konflikty vo svedomí a napätie v spoločnosti ktorého spektru zahŕňa všetko od postojov jednoduchej antipatie až po brutálnu fyzickú likvidáciu celých skupín spoločnosti. Je úplne zrejmé, že ideológia imitujúca relevantné etické zásady, ktoré vedú k eticky hodnotnému správaniu, nedokáže splniť požiadavku budovania všestranného a trvalého rozvoja spoločnosti.

Dosiahnutie takých cieľov, ako je ozdravenie medziľudských vzťahov, od najnižších úrovní až po tie najvyššie, a tak zabezpečenie rozvoja celej spoločnosti, nutne vyžaduje štúdium objektívne platných etických hodnôt, ku ktorým vedú objektívne platné a tak všeobecne záväzné etické zásady. Takýmto štúdiom bude študenta sprevádzať táto vysokoškolská učebnica, ktorá podáva systematický a výkladovo usporiadaný prehľad poznatkov z oblasti etiky pre ich uplatnenie v spoločenskej praxi. Učebnica sleduje didaktické ciele a je didaktickým nástrojom vysokoškolského vzdelávania. Má ambíciu prezentovať systematizovaný súbor a výklad poznatkov k existencii a poznateľnosti všeobecne záväzných a objektívne platných etických zásad pre odborné vzdelávanie v oblasti vysokoškolského prostredia. Autori predkladajú základné pojmy a riešia zložité a rozporuplné aspekty témy. Informačnú hodnotu obsahu predloženej

vysokoškolskej učebnice sumarizujú cez podstatné, overené a spoľahlivé poznatky a sprostredkujú študentovi vývinové tendencie v danej oblasti. Študenta tak vovádzajú i do sporných, pre mnohých, nie celkom ujasnených tendencií. Poukazujú taktiež na nové, nie vždy správne, smery vo vývoji danej disciplíny.

Preto v prvom rade bude potrebné vyjasniť otázku samotnej existencie a poznateľnosti všeobecne záväzných a objektívne platných etických zásad. Je potrebné vyriešiť otázku, či vôbec objektívne platné etické hodnoty existujú, a ak áno, či je človek vo všeobecnosti viazaný svoje správanie podriaďovať zásadám, ktoré určujú eticky hodnotný ľudský život. Následne sa ukáže, ako sa takéto etické zásady uplatňujú vo vybraných vedeckých oblastiach, ktoré prispievajú k rozvoju spoločnosti.